

**Micul erou
și alte povestiri**

Traducere din limba ucraineană
de Mihai Hafia Traistă
Ediție bilingvă îngrijită de Felician Pop

LIMES
2025

CUPRINS

MICUL EROU.....	5
MYKOLA	15
O NOAPTE DE NEUITAT	49
POVESTE SCURTĂ	73
MĂRTURISIRE.....	113
IVAN FEDKO – REPERE BIOBIBLIOGRAFICE ІВАН ФЕДЬКО – БІОБІБЛІОГРАФІЧНА ДОВІДКА...	154

MICUL EROU

Soarele de octombrie a ajuns în mijlocul cerului senin și își revărsa cu dărnicie razele peste oamenii care lucrau pe câmpurile de culoare galben-verzuie, adunând tot ce puteau aduna pentru iarnă. Din când în când, deasupra lor, ca niște cârduri de păsări zburau cu zgomot avioanele, grăbindu-se spre nord. Atunci oamenii își ridicau fețele transpirate și priveau spre cer cu tristețe. Apoi, din partea în care au zburat avioanele se auzeau cum explodează bombe și proiectilele.

Oamenii ascultau cu neliniște acele zgomote și priveau în acea direcție. Doar femeile, bătrânii și copiii au rămas acasă. Toți care puteau să se miște și să meargă au ieșit pe câmp să culeagă recolta la timp. Uite colea o căruță, încărcată cu porumb, împotmolită în mlaștină. Lângă ea două femei stau neputincioase și dau din mâini, strigând la boi, iar boii se lovesc, fără milă, cu cozile peste coaste, alungând muștele enervante. Puțin mai încolo, pe un ogor de cartofi, figuri albe de copii care păzesc o turmă de oi și acum caută în pământ cartofii să-i bage la copt în jarul fierbinte al focului.

Pe un mic teren inconjurat de răzoare, pe care au crescut spinii și iarbă uscată, în care mișună turme întregi de șoareci de câmp, se zărea silueta unei femei. Ea a apărut aici recent, venind

de pe câmpul lui Derkaci, cel mai bogat om din sat, unde a lucrat pentru o măsură porumb pe care i-a promis-o.

Iurko, în vârstă de zece ani alerga cu secera în mână și desculț după mama lui, șchiopătând deoaarece i-a intrat un spin în picor.

Dokia se grăbea ca să apuce să lucreze puțin și bucățița ei de pământ. Purtând un copil în brațe, înfășurat în zdrențe, pășea larg pe poteca bătătorită și crăpată de căldura care șerpuia printre lanurile de porumb. Ajunsă pe câmpul ei, a pus copilul la umbra unei tufe, iar ea luând secera, a început să taie tulpinile scurte, uscate și galbene de porumb, adunându-le în mănunchiuri mici.

Iurko care i-a cerut mamei sale un ac vechi ruginit, acum stătea, scormonid cu el în talpa piciorului neagră și crăpată ca pământul, privind din când în când la surioara care stătea tăcută la umbră, chinuită de foame și căldură.

Dokia avea aproximativ patruzeci de ani, era înaltă, subțire cu fața rotundă și negricioasă, pe care se întinseseră deja umbrele ridurilor adânci din cauza multor necazuri, cu ochi albaștri și mari care mărturiseau despre frumusețea ei din tinerețe și care străluceau și acum cu o strălucire inexplicabilă pe față palidă, cu părul încărunțit înainte de vreme, care îi ieșea de sub o basma veche, ponosită, se apleca obosită lângă fiecare tulpină și, parcă cu milă, o tăia de jos, aproape de pământ.

Se simțea atât de obosită, încât nici nu se putea gândi la ceva. Însă gândurile nu voiau să o părăsească atât de ușor. Roiau în capul ei aducând cu ele acele momente ale vieții, care au dispărut de mult în ceața anilor trăiți.

Mama ei avea opt copii și a măritat-o la șaisprezece ani. Soțul ei, Stepan a fost un om bun. Nu a bătut-o niciodată, muncea, avea propria lui casă, nu bea și spera să aibă propriul său pământ

care le lipsea atât de mult. De câțiva ani strângea bănuți pentru a cumpăra măcar o bucată mică de pământ.

Dar iată că a început războiul și el a fost dus pe front și cine știe dacă se va mai întoarce, deoarece de mult nu mai știa nimic de el. Ea a rămas acasă cu copiii mici și lucra în fiecare zi pe câmp pentru a câștiga ceva pentru iarnă.

Fiul cel mare Semen, pe care deja l-au luat în armată, era singurul ei ajutor, iar acum a rămas și fără el. Dar a auzit de la oameni că acesta a dezertat din armată și acum se ascunde pe undeva prin pădure, ca să nu fie prins de jandarmi. Vasylo în vârstă de zece ani, căruia învățătorul i-a rupt un picior deoarece nu știa să se roage în limba maghiară, stătea acum acasă și păzea casa. Iurko, doar cu un an mai mic, mergea cu ea și avea grijă de surioara lui mai mică.

Ea mergea zi de zi să lucreze pământurile bogățiilor, iar noaptea stătea în casă și cârpea hăinuțele zdrențuite ale copiilor. Din când în când ajungeau la ea zgomotele înfundate ale bombelor și obuzelor explodate, atunci se gândea cu tristețe că undeva departe, lângă Stepan al ei, explodează acele bombe blestемate pe care le duc acolo în fiecare zi avioanele negre.

Sau poate deja lui Stepan i-a străpuns pieptul plumbul ascuțit și zace departe de casă și de pământul natal, cu pieptul găurit din care se scurg șiroaie subțiri de sânge roșu și fierbinte. Poate mâine-l găsec mort și îl îngroapă fără să-l vadă copilașii lui pentru ultima oară, fără să întindă spre el mânuțele lor mici, rugându-l să îi ridice în sus ca să vadă cum apune soarele după munți, cum făceau de atâtea ori. Blestemat fie acest război! De ce trebuie să se lupte popoarele între ele, să le ia bărbații de acasă și pâinea de la gura copiilor, pe care ar fi câștigat-o tații lor. Ea ieșea foarte des afară și privea mult timp la cerul înroșit de incendii pe

Маленький герой та інші історії

ВМІСТ

МАЛЕНЬКИЙ ГЕРОЙ	5
МИКОЛА	16
ПАМ'ЯТНА НІЧ	50
КОРОТКА ІСТОРІЯ.....	74
СПОВІДЬ.....	115

МАЛЕНЬКИЙ ГЕРОЙ

Жовтнєве сонце піднялося на середину блакитного неба і своїм промінням щиро обдавало людей, що рухалися по жовто-зелених полях, збираючи все, що могло пригодитися за час зими. Деколи високо в небі гуділи літаки, що ключами поспішали на північ. Тоді спітнілі обличчя піднімалися до неба, очі з сумом дивилися їм вслід, аж поки ті не ховалися в блакиті синього неба. І тоді чути було, як там, куди полетіли літаки, вибухають снаряди й бомби.

Люди з тривогою прислухалися до того гулу і позирали в той бік. Вдома залишилися одні жінки, старики та діти. Все, що могло рухатися і ходити, виходило на поле, щоб вчасно зібрати врожай. Ось там віз з кукурудзою загруз у багні. Біля нього дві жінки стоять безсилі і розводять руками, раз по раз гукаючи на волів, що безжалісно б'ють себе по ребрах хвостами, одбиваючись від настирливих мух. Трохи далі, на картоплянім полі, біліють постаті дітей, що стережуть стадо овець і тепер шукають в землі залишені картоплини, щоб всунути їх в гарячий попіль вогнища.

На невеличкій ділянці землі, обведній межами, що поросли терням, між яким в сухій траві ховаються зграї польових мишей, виднілася однісінька постать жінки. Вона тут з'явилася недавно, прийшовши з сусіднього поля, де працювала в сільського багатія Деркача за мірку кукурудзи, що той обіцяв.

Десятирічний Юрко, що біг слідом за матір'ю, вколов босу ногу і тепер, хромаючи, підбігав за нею, несучи в руці серп.

Докія спішила, щоб хоч трохи встигнути попрацювати на своєму клаптикові поля. Несучи на руках маленьку дитину, закутану в ганчір'я, вона широко ступала по витоптаній і потрісканій від спеки стежці, що гадюкою вилася між нивами. Прийшовши на ниву, вона поклала немовля в тіні невеличкої тернини, а сама, взявши серп, почала зрізувати невисокі, сухі і жовті стебла кукурудзи, складаючи їх у невеликі снопи.

Юрко, що попросив у матері стару іржаву іглу, тепер сидів, колупаючи нею в чорній і потрісканій, мов земля, підошві, часто поглядаючи на маленьку сестричку, що притихла в тіні, замучена голодом і спекою.

Докія, яка прожила вже близько сорок років, висока, худа, з круглим чорнявим обличчям, на якому вже лягли тіні глибоких, накладених горем, зморшок, із синіми очима, що свідчили про її красу в юності, які і тепер світилися якимось незрозумілим блиском на восковому обличчі, з передчасно посивілим волоссям, що вибилося з-під вицвілої поношеної хустки, втомлено нагиналась біля кожної стеблинки і ніби з жалем стинала її низько над землею.

Вона відчувала себе такою змученою, що навіть їй думати ні про що не хотілося. Та думки так легко її не покидали. Вони роїлися в її голові, приносячи з собою ті хвилини життя, яке вже давно сховалося в тумані прожитих років.

Мати, в якій їх було аж вісім, віддала її заміж в шістнадцять років. Її чоловік Степан, був доброю людиною. Він ніколи її не бив, був роботящим, мав свою хатку, не пиячив і мріяв про

землю, якої їм так не вистачало. Вже кілька років складав грошенята, щоб купити хоч невеличку ділянку.

Та ось почалась війна і його забрали на фронт. А чи він повернеться – вона цього не знає, бо щось давно він не подавав жодної звістки про себе. Вона залишилась вдома з дрібними дітьми і працювала щодня на полі, щоб заробити дещо на зиму.

Старший син, Семен, якого забрали вже до війська, був однісінькою її порадою, а тепер і його не стало. Та вона чула через людей, що він нібито втік з війська і тепер ховається десь у лісах, щоб не піймали жандарми. Десятирічний Василько, якому в школі учитель зламав ногу за те, що той не знав молитися по-мадярськи, сидів тепер вдома і беріг хату. Тільки на рік молодший Юрко ходив за нею і доглядав сестричку.

І вона днями ходить і працює на хазяйських землях, а ніччю сидить в хаті і латає дитяче лахміття. До неї часто долітають глухі вибухи снарядів і вона із сумом думає, що десь так далеко сидить її Степан і біля нього вибухають оці прокляті бомби, що їх щодня возять туди оці великі чорні літаки.

А може вже йому пробив груди гострий свинець, і він десь лежить далеко від дому, від рідної землі, з пробитими грудьми, з яких тоненьким струмочком витікає його гаряча червона кров. І завтра його знайдуть мертвим і поховають його без того, щоб діти хоч в останній раз бачили свого нянька і простягали б до нього свої рученята, просячи підняти їх вище, щоб бачити, як там далеко спускається за гори сонце, так як це вони робили не раз. О проклята війна! І чого це їм треба воювати і забирати в нас наших чоловіків, позбавляти наших дітей куска хліба, який би їм пристарав батько. Вона виходила надвір і довго дивилася туди, де небо червоніло від пожеж, які запалювали гітлерівці і